

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationes De Deo Homine, Sive De Incarnatione Filii
Dei**

Hurtado de Mendoza, Pedro

Antverpiae, 1634

Sectio VII. De iniustitia in Deum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82720](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82720)

s. Thom.
q. 1. a. 2.

piatur. Ad confirmationem ex eodem §. respon-
detur eadem ratione.

SECTIO VI.

Ad que porrigatur ius.

§. 76. **P** Vasquez pluribus in locis reuocat in du-
bium, vtrum iustitia & iniustitia ver-
sentur solum circa pecuniam, & quae per illam
aestimantur; an verò porrigatur ad res superiores,
quae non possunt aestimari pecunia. Quam quae-
stionem non possum ego praeterire, quia satisfac-
tio pro peccato, neque versatur circa pecuniam,
neque circa aestimabilia pecunijs. Est igitur opus
disquirere, vtrum materia iustitiae & iniustitiae sit
adstricta ad solas pecunias, an verò uagetur circa
res spirituales?

§. 77. Negari non potest, Deum esse dominum
omnium creaturarum siue spirituales sint, siue cor-
porae. *Dominus vniuersorum tu es.* & quia eas om-
nes produxit: ob quod dominium illi offertur sa-
crificium, quo fatemur Deum esse supremum do-
minum vitae & mortis. Ratio à priori, quia Deus
absque peccato potest uti omnibus creaturis pro
suo libito: citra iniuriam alicuius: haec autem po-
testas oritur ab essentia Dei ut producente creatu-
ram; ob quod potest illa uti pro suo arbitratu:
ergo est illius dominus.

§. 78. Obijcis: Deus potest uti rebus omnibus
creatis pro suo arbitratu citra alicuius iniuriam,
& absque peccato: non quòd habeat propriè ius
in illas: quia ius est obiectum iustitiae, quae versa-
tur solum circa aestimabilia pecunijs. Contra: illa
facultas constituit Deum dominum angeli, gratiae
& gloriae, non minùs quàm homo constituitur do-
minus pecuniarum. Quis enim neget Deum esse
dominum angelorum: sed omne dominium est
ius in re: ergo illa potestas est propriè ius. Neque de
hoc potest esse dubitatio: poterit autè esse, vtrum
iustitia habeat pro obiecto ius ut sic, an verò ius
pecuniarium? Hic obserua, dominium & ius in re
ut sic abstrahi à pecuniario, & purè spirituali. Cur
igitur iustitia ut sic non habeat pro obiecto ius
sic abstractum?

§. 79. Ad haec: Possunt duo angeli ex iustitia
obligari reciprocè: ergo iustitia latiùs vagatur
quàm circa ius pecuniarium. Probo antecedens:
Primum, quia possunt reciprocè pacisci ut alter
oret pro altero, ad impetrandam rem aliquam, &
offere orationem: tum Michael postquam adiu-
tus est à Gabriele, tenetur orare pro illo, non so-
lum titulo fidelitatis & constantiae, sed etiam titu-
lo iustitiae: non solum quia decreuit & spondit,
sed etiam ratione rei acceptae: res autem accepta,
est titulus iustitiae. Secundò probatur, quia Deus
potuit vnum angelum constituere seruum Gabrie-
lis: tunc angelus seruus teneretur ad parendù
Gabrieli, non secus ac homo mancipium teneretur obe-
dire homini domino.

§. 80. Confirmatur in nobis. Ego possum pa-
cisci cum Antonio, ut pro me faciat Sacrum ad im-
petrandam amicitiam Dei: item, ut ego pro illo
recitem rosarium ad scopum eundem: ex hypo-
thesi quòd ille Sacrum faciat, teneor ego recitare
rosarium ex contractù & re accepta. Huic con-
tractui quid deest ad iustitiam magis quàm si effet

inequo & pecunijs? Maximè cum nuncita con-
tingat: sacerdos enim nisi faciat pro me Sacrum,
tenetur restituere pecuniam acceptam pro facien-
do Sacro: quamuis enim non venditur sacrificium,
sed datur stipendium alendi sacerdotis gratia; ta-
men non potest sacerdos illud retinere, nisi Sa-
crum faciat pro me: & peccat contra iustitiam il-
lius retentione.

§. 81. **P** Vasquez obijcit: In definitionibus stan-
dum est acceptis à philosophis & Theologis anti-
quis: alioquin poterit vnusquisque ex suo cranio
eas effingere. Sed Aristot. & S. Thom. numquam
acceperunt ius obiectum iustitiae, nisi circa utilia: er-
go: Minor probatur, tum ex Aristot. de finiente ius-
titiam circa commercia; & S. Thoma illi subscri-
bente, qui honorem exclusit à ratione obiecti ius-
titiae, nisi consideretur ut utilis. Respondeo, Ari-
stotelem non agnouisse dominium in Deo & in-
telligentijs, quibus libertatem & prouidentiam
ademit: ob quod consequenter illis ademit omne
genus commercij spiritualis & pecuniarij. Quòd si
velis Aristotelem in prouidentia Numinis non
errasse tam ineptè; ille egit de specie nobis no-
tiori specie accepta pro genere. Amicitia definitio
Aristotelica quadrat in Dei nostrique amicitiam,
quamuis Aristot. eam negauit inter Deum & nos.
Vbi cumque igitur est mutua beneuolentia non la-
tens, est amicitia: ita est obiectum iustitiae vbi est
dominium, & ius, & obligatio ex pacto & re ac-
cepta. S. Thom. milles meminit iuris & domini
Dei. si quando verò negat iustitiam versari nisi
circa commercia, accipiendus est de hac iustitia
trita atque vulgari. Honor est per se obiectum sa-
tisfactionis independentè ab utili. idem dico de
delectabili.

SECTIO VII.

De iniustitia in Deum.

§. 82. **I** niuria accipitur latè pro offensa siue ob-
iecto displicentiae, quam tenemur vitare:
ob quod omne peccatum ortum ex cognitione
displicentiae Dei, aut ex eius ignorantia culpata,
est iniuria Dei, & dicitur Deus inhonorari. Stri-
ctè accepta iniuria est peccatum contra iustitiam;
maximè autem quando est in honorem: iniuria
enim est idem quod in ius. De hac est quaestio, &
anceps aliquot ex capitibus, quae iam decurro.

SVBSECTIO I.

Sententia & ratio P. Vasquez.

§. 83. **P** Vasquez to. 1. in 1. p. disp. 85. n. 24. & to.
2. in 2. disp. 223. ca. 2. & in 3. p. tota dis-
put. 7. latè probat, nullum peccatum esse iniusti-
tiam contra Deum. Cuius praecipuum fundamen-
tum est, nulli posse iniustitiam irrogari, nisi dam-
num patiat contra utilitatem in rebus pecunia
aestimabilibus: sed Deus nullum omnino patitur
dammum: igitur Deo non potest inferri iniustitia.
Maiorem propositionem probat definitione ius-
titiae, quae est in commercijs emendandis: in qua
probatione non est admodum breuis in recensuen-
dis auctoribus, quos in primam partè explanandos
reicio: nec enim haec quaestio ex eis est quae in parte
al-

alterutra eget auctorum censu: quælibet enim pars est satis probabilis, & in materia nullo pacto periculosa, & quæ magis videbitur de voce quàm de rebus.

§. 84. Hoc fundamentum numquam mihi placuit, de quo pauca dixi §. 81. Vitanda autem est quæstio de voce, conuenire cupio in rebus. Deo nihil est absolutè vtile, neque potest pati aliquod damnum absolutè: quia de sua felicitate & voluptate nihil potest ob nos amittere: neque admitto virtutem emendatricem damnorum Dei, cui nulla sunt. Pono item iustitiam & iniustitiam accipi frequentius pro habitibus circa hæc obiecta æstimabilia pecunijs. Quia iustitiæ definitio deriuata est à philosophis, qui de Deo & rebus spiritualibus pauca nouere: item admitto, hanc specialem iustitiam & iniustitiam non esse nobis in Deum. Est igitur controuersia vtrum sit aliquis habitus specialis honestus, aut inhonestus: ad quem spectet seruare illæsum aut lædere ius Dei in sua bona. qui habitus quando est honestus, meritò possit compelli iustitia: iniustitia verò qui lædit ius Dei: qui habitus non conueniant specie infima, sed genere, cum nostra iustitia & iniustitia.

§. 85. Dico igitur, hoc fundamento P. Vasquez non probari repugnantiam huiusmodi habituum. Quod probo Primùm, exemplo gratiæ (quam cum minus bene Latinis claritatis ergo *gratitudinem* appello) quæ est virtus remuneratiua: vt autem circa nos versatur, reddit munera vtilia benefico: neque in nobis in nos est eiusdem speciei ac in Deum, qui à nobis non potest accipere munera sibi vtilia: quia verò Deo reddimus munera in memoriam accepti beneficij, est gratitudo strictè sumpta conueniens genere cum nostra in nos, non autem specie. Ergo eadem ratione est virtus quæ sit iustitia strictè seruans illæsum ius Dei; & iniustitia illud violans: qui habitus non conueniant specie infima cum habitibus iustitiæ & iniustitiæ in nos, conueniant tamen genere: quod genus sit iustitia, aut iniustitia strictè sumpta: sicut gratitudo & ingratiudo constituunt genus virtutis remuneratiuæ, aut vitij oppositi: & sicut viuens sensibile abstractum ab homine & leone constituit animal vt sic propriè acceptum, diuisibile in hominem & leonem, vt in species animalis propriè accepti. Ratio autem similitudinis est, quia vt in Deo & creatura sunt beneficia collata creaturis; & creatura potest illa aut recognoscere, aut obliuisci; ita in Deo & in creatura, est ius, quod creatura potest seruare aut violare: ergo reperitur eadem ratio ad hos actus & ad illos. Quæ adeò sunt aperta, vt mirer hominem tam rarum ingenio, tantum inhæsisse verborum salebris.

§. 86. Confirmatur. Ponamus duos Deos, alterum hunc qui nunc est, cuius sunt omnia creata: alterum in cuius dominio aliqua non sint, eum tamen habere iurisdictionem ad imperandum: quia hæc duo sunt diuersa. Ponamus ab vtroque Deo interdici vsum alicuius rei cuius alter sit dominus, alter non sit: non dubium, quin contra vtrumque admitteretur inobediencia: at contra Deum fictum non posset admitti ingratiudo: quia nullum ab eo accepissemus beneficium, nec item violaretur aliquod eius dominium, aut ius in re. at contra verum Deum posset esse violatio iuris in re; vt posset esse ingratiudo. Vt ergo ratione beneficij accepti posset tunc admitti speciale peccatum contra

gratitudinem in vnum Deum, & non in alterum; s. Thom. cur non posset admitti speciale peccatum iniustitiæ in alterum Deum propter violatum eius ius? illud ergo vitium quod haberet locum contra verum Deum, non verò contra falsum, cur non appellabitur iniustitia strictè accepta; sicut obliuio beneficij vocatur ingratiudo strictè accepta?

§. 87. Secundò probatur: illicita honoris detractio est inter creaturas iniustitia stricta: ergo & inter Deum & creaturam. Antecedens est certum, tum quia satisfactio & restitutio sunt actus iustitiæ strictæ, alter circa pecunijs, alter circa honores: tum quia honor est bonum æstimatione dignum, in quo homo habet ius, quod ius inuito domino efficit vt detractio honoris sit speciale peccatum: nullum autem est præter iniustitiam: ergo.

§. 88. Objicit P. Vasquez, honorem non esse obiectum iustitiæ aut iniustitiæ, nisi vt potest esse vtilis. quod ex S. Thoma confirmat. Respondeo, S. Thom. cum cæteris Theologis non sentire aliter de honore: sæpè enim constituit diuersas materias iustitiæ, honorem, & fortunas: nec posse honorem pecunia compensari. & quidem contra iustitiam peccari potest in honorem, tametsi ab eo nulla pendeat vtilitas. Ratio à priori, quia honor est res aliena; ergo non potest inuito domino detractari absque iniustitia. Pater consequentia, quia detractio rei alienæ inuito domino est iniustitiæ definitio: neq; negari potest meum honorè esse meum bonum, & me habere ius in illo, quem citra iniuriam alicuius possum ego exponere periculo vt pereat: ergo qui lædit hoc ius, committit speciale peccatum contra me: hoc autem peccatum cur non erit contra iustitiam? Confirmatur, in detractio defunctorum, quibus irrogatur iniuria: quorum tamen honor non est propriè vtilis: defuncti enim non egent pecunijs.

§. 89. Hinc colligo rationem à priori, cur Deus possit iniustitiam terminare; quia creatura potest detrahere honorem Deo ipso inuito, vt ostendam à §. 90. sed ille est actus iniustitiæ, vt patet ex definitione furti: ergo potest Deus terminare iniustitiam.

SUBSECTIO II.

Qua ratione sit Deus inuitus?

§. 90. GRAUES nonnulli Doctores censent non posse in Deum iniustitiam inferri. Quia ad iniustitiam opus est, vt qui eam patitur, sit inuitus & nolens: sed Deo inuito & nolente nihil fieri potest: ergo non potest Deus iniuriam pati. Maior confirmatur communi adagio: *Scienti & volenti non fit iniuria*. Deus autem non solum scit & vult, sed etiam operatur vt causa prima. Cui argumento respondebo §. 99.

§. 91. Huic argumento facilè respondebunt Durandus, Aureolus, & alij negantes Deo immediatum influxum in peccatum; de quo peccato Deus nullam habet voluntatem positiuam vt fiat, sed negatiuam de eo non impediendo: at Deo negatiuè se habente circa aliquod obiectum, id non fit volente Deo: quia, vt aliquis velit obiectum, non est satis se circa illud habere negatiuè, sed opus est positua voluntate formali aut virtuali ad illud terminata: multa enim sunt me sciente, quæ non sunt

fiunt me volente; quia nullam de illis habeo voluntatem, licet ea possem impedire, quia non teneor ad impediendum. Fateor ex hac opinione id rectè concludi, quia Deus non tenetur impedire peccata, neque de illis habet voluntatem vllam positivam: ergo licet fiunt sciente Deo, non tamen volente, Meam autem sententiam de illa sententia dixi disp. 2. de auxilijs: & quamvis non probo negari Deo immediatum influxum in actum peccati; negari tamen directam voluntatem circa illum absolutam aut conditionatam; sed solum admitti voluntatem non impediendi, non improbo. in qua opinione peccatum fit Deo sciente, non tamen volente.

§. 92. Objicis: Deus potuit impedire suam iniuriam quàm facillimè, & non impedit: ergo non patitur iniuriam etiam in sententia Durandi: quia ad iniuriam ferendam opus est non posse eam impediri à patiente. Respondeo. Patiens potest honesta de causa non impedire suam iniuriam, quia impedimentum iniuriae esset ipsi patienti impedimento ad alia commoda; ob quod non solum non tenetur eam impedire, sed potiùs honestat carentiam impedimenti. Exempli gratia. Expediit Petro explorare fidelitatem serui aut vxoris, quorum furta posset hic & nunc vitare obseratà portà cubilis, ubi habet pecuniam: at non vult id facere, sed experiri fidelitatem serui: quem non vult à furto deterrere, sed tacitus illud permittit. Non dubium, quin Petrus furtum patiat. Item, potest aliquis clanculum audire sui detractorem honoris: quem posset impedire ne progredetur in detrahendo: quod tamen non præstat, quia illum non potest absque graui incommodo impedire. At certum est eiusmodi hominem iniuriam pati; & detractorem, tamen si postea sciat quid euenerit, teneri ad satisfactionem. Ratio à priori, quia in eo euentu, qui patitur iniuriam, non mouetur ad eam non impediendam ex affectu in illam, nec illam eligit vt medium ad aliquem finem. ob quod non est causa directa illius: vt autem esset causa indirectè & moraliter, opus esset vt posset illam impedire, & teneretur: quando autem non tenetur, etiam si possit, non est causa indirecta & moralis; vt latè probaui disputans de voluntario. Deus habet multas causas ob quas non tenetur impedire peccatum, & honestat carentiam impedimenti. Ob quod qui peccat in eius dominium, admittit in Deum iniustitiam. Eandem ob causam tyranni sunt iniurij Martyribus: qui non tenebantur impedire martyrium, sed potiùs honestabant carentiam impedimenti. Eadem ratione qui soluit vsuras, patitur iniustitiam, quia si soluit, est iniustus. Hinc constat in ea sententia Durandi, quo pacto sit Deus iniustus: quia habet displicentiam positivam in peccatum, & nullum habet positivum actum, quo illud velit directè aut indirectè sub ratione particulari, aut communi.

§. 93. Ponamus opinionem communem de immediato Dei influxu in peccatū. Censebit aliquis Deum esse satis inuitum, quia habet voluntatem exigendi à nobis obsequium titulo dominij, quod satis est ad patiendam iniustitiam. Et quidem posse inter nos ita contingere, patet Primùm in iudicere linquente sua bona exposita furtis, & obseruante latronem si ea diripiat, & volente furtum, vt latronem agat in patibulum: quem odio prosequitur

contra charitatem, qui iudex titulo dominij exigit à latrone, ne bona diripiat; & aliunde opat direptionem: quia odio in latronem illi tendit laqueum ad furtum, quo postea illum extranguet. Quod si latro ea bona diripiat, quis dubitet, eum fore iniustum? Item, Prælatas potest titulo iurisdictionis exigere obedientiam; ex odio autem in subiectum desiderare potest ne subiectus obediat. Præterea qui soluit vsuras, habet voluntatem soluendi; & tamen vsurarius peccat contra iustitiam: quia qui soluit, exigit titulo dominij ne vsurarius eas accipiat: ergo iniustitiam possumus pati cum aliqua nostra voluntate circa materiam iniustitiæ. Multò melius erit in Deo minimè desideranti actum peccati.

§. 94. Contrà: Hæc non sunt satis apta: si dominus verè & sincerè vult rem suam detrectari, implicat eum iniustitiam pati: quia *scienti & volenti non fit iniuria*. Qui detrectaret rem alienam, cum cognitione de voluntate domini, non peccaret contra iustitiam: si autem eam ignoraret, esset iniustus per accidens ex conscientia erronea. Quod obijcitur de voluntate exigendi rem titulo dominij, non viget. quia si dominus vult absolutè quantum est ex se, vt detrectet rem illà: ergo dominus ab eo non exigit talem rem: quia quantum est ex se, illam non vult, sed potiùs quantum est ex se, vult vt alius eam detrectet, habetque voluntatem positivam, & quod est in se, absolutam de tali obiecto: qua voluntate rejicit omnem inuiti rationem. Omne autem quod fit, fit Deo cooperante: eo autem neque cooperante, neque permittere nihil fit. Igitur Deus ita à nobis exigit actionem audiendi Sacri, v. g. vt etiam velit oppositam, & sit in vtramque paratus: ergo non patitur iniustitiam. Pone, herum dicere seruo: *Fac hoc titulo dominij: quod si nolueris, & volueris oppositum facere, ego prestid sum tibi, vt facias quod tibi libuerit*. Ille seruus non tenetur ex iustitia ad illud faciendum, quia herus non inuitus, sed volens, opem feret ad actionem oppositam.

§. 95. Quod §. 93. assertur de iudice, non est efficax. Si enim iudex vult sincerè & absolutè sua bona diripi à Petro, non potest ea direptione iniustitiam pati, quia direptio est ab illo volita sine inuoluntario, quæ direptio potest esse iniustitia per accidens ex ignorantia. Quod si Petrus sciret iudicis voluntatem de direptione, posset sine iniustitia illa bona diripere, quia iudex voluit eam direptionem, vt inde haberet occasionem necandi Petrum: Petrus autem potuit sine iniustitia velle quod iudex, quantum ad direptionem, & fugere ne occidatur: quod si caperetur à iudice, & ipsi iudici constaret Petrum ea bona diripiisse cum cognitione de voluntate ipsius iudicis, non posset iudex agere in Petrum legibus contra latrones. quia Petrus non fuisset latro in ea direptione: quia quantum ad direptionem, Petrus & iudex idem voluerunt absolutè; finis autem vtrique fuit diuersus. At Petrus non tenetur velle eundem finem quem iudex, vt contingit in cōtractibus: ergo ad vitandam iniustitiam satis est si ego vtaribus alienis domino absolutè volente talem vsum.

§. 96. Prælatas item, de quo §. 93. si vellet absolutè ex odio in subiectum, ne fieret res præcepta; non obligaret eum qui eam voluntatem agnosceret: non enim est præceptum sine voluntate vt fiat

res præcepta. Præceptum enim est voluntas Prælati de aliqua re, obligans subiectum vt illam exequatur: illa autem voluntas Prælati non est de re ipsa præcepta, de qua habet oppositam voluntatem: subiectus autem posset peccare per accidens ex ignorantia. De usurario autem dicam §. 102.

§. 97. Posset autem quis dicere Secundò, ad iniuriam sufficere voluntatem de obligando alio ne vtatur re aliqua: ita vt hæc voluntas non feratur in rem ipsam, sed in solam obligationem: quæ distincta est ab ipsa re, & potest aliquis velle alteram sine altera. Quod patet exemplis adductis §. 93. maximè in iudice volente obligare subiectos legibus, & optante ne eas exequantur, & in reddente usuras, sed non soluente usurarium obligatione restituendi.

§. 98. Respondeo obligationem non esse obiectum volitum lege, nec esse obiectum volitum donatione, & contractu: sed actus ipse præcipientis aut domini est ipsa obligatio. Itaque obligatio obedientiæ est in me extrinseca denominatio ab actu Superioris, qui se ipso me obligat. Ex. grat. iudex ferens legem non habet pro obiecto subiectorum obligationem ad parendum, sed rem ipsam quam præcipit: quam ita vult titulo iurisdictionis, vt nullus possit licitè illam præterire. Item dominus ita mihi donat rem, vt nullus possit illam me inuito detrectare. Quod vulgò dicitur obligatio, id est, impotentia moralis vtendi licitè ea re: est ergo obligatio propriè voluntas donandi, qua volumus vt Petrus licitè possit vti ea re, & nullus alius inuito Petro: vsus autem aliorum inuito Petro, est iniustitia, quia est contra voluntatem donantem. Peccatum autem inobedienciæ est voluntas volens oppositum obiectum illi quod voluit iudex: iniustitia verò est etiam voluntas detrectandi rem quam dominus noluit detrectari. itaque iudice & domino volente obiectum aliquod, ceteri tenentur non velle oppositum: ergo voluntas obligandi non potest separari à voluntate de re ipsa. Ob quod iudex de quo §. 93. volens absolute rem suam detrectari, non potest aliquem obligare ex iustitia, ne illam detrectet: quia eo ipso quòd velit eam detrectari, non detrectatur inuito domino: detrectatur enim domino volente. Idem dico de Prælato, qui neminem potest obligare vt fiat aliquid, quod ipse absolute vult ne fiat.

§. 99. Quod obijcitur, voluntatem posse ferri in obligationem, & non in rem ipsam, quia sunt obiecta distincta, est falsum: quia obligatio, quamuis est distincta, non se tenet ex parte obiecti: & quamuis se teneret, esset quidem distincta, sed in amore inseparabilis: quia consequitur ad rem absolute volitam. Quando ergo Superior dicit, *Volo vt omnes teneantur parere*, perinde est, ac *Ita volo rem præceptam, vt nullus absque peccato illam prætereat*. Hic autem actus est obligatio ipsa: qui eo ipso quòd est titulo iurisdictionis, constituit actus oppositos subiectorum in specie inobedienciæ. Idem dico de donatione, quæ ita prohibet alijs vsum rei donatæ contra voluntatem donatarij, vt illi vsus sint peccatum: quia verò sunt contra illam voluntatem, constituuntur in specie iniustitiæ: hominem autem non posse vti equo inuito Petro sine iniustitia, dicitur esse obligationem ad abstinentiam ab eo vsu: cum tamen obligatio sit formaliter actus donandi aut contrahendi. Idem dico de

Pet. Hurtado de Mendoza de Incarn. pars I.

obediencia. de usurario autem dicam §. 102.

§. Thom.

§. 100. Vt autem respondeam argumento ex §. 90. pono omnia peccata esse absolute contra voluntatem Dei. Primum in opinione indicata §. 91. est certum: quia Deus directè solùm odium exercet circa peccatum. Secundò, ponamus actum de se non efficacem, sed aliquo pacto conditionatum. Hic actus non reddit peccatum voluntarium Deo absolute, sed secundùm quid: quamuis enim Deus efficaciter non vult id non esse; at hæc efficacia pendet ex scientia media, & nostro arbitrio. Non enim admitto circa opera libera voluntates Dei efficaces ex se: difficile enim vendicaretur Deus à voluntate absoluta de peccato: voluntas autem quam Deus habet de concursu ad peccatum, est quasi conditionata. Deus igitur verè non vult peccatum, & quando peccatum admittitur, fit absolute contra eius voluntatem, & ex eius voluntate secundùm quid. Ob quod Christus nos docuit orare vt Dei voluntas fieret in terra non aliter ac in cælis. quòd si peccata non essent contra voluntatem Dei, non esset opus ea oratione, quia non posset fieri voluntas Dei in terra sicut in cælis. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*, dicit Apostolus. vnde peccatores discedunt absolute à voluntate Dei. *Quia non Deus volens iniquitatem tu es*. In qua sequèda non solùm quando præcipit, sed etiam quando consulit, sita est nostra moralis perfectio: est igitur Deus non volens iniquitatem, & diligens iustitiam.

§. 101. Rationem reddidi in prædestinatione: quia Deus nostram salutem æternam & virtutum exercitia vult ex se actu complacentiæ, sine inuoluntario admixto: cuius voluntas mouetur & bonitate sua increata, simul & creata virtutum; quas non modò vult, sed etiam nobis suadet consilio & auxilio: ob quod absolute & pleno ore Deus diligit iustitiam. quia quando aliquid volumus vt fiat, & ad id aliquem hortamur, & fouemus opibus, illud absolute volumus: quamuis actu non efficacè de se; est tamen efficax ad præbenda omnia necessaria vt fiat. è contra verò peccatum non vult absolute; sed potiùs absolute illud odit, & absolute vult ne fiat, & ad id hortatur, præbet que vires. parat autem concursum ad illud, non vt fiat, sed vt compleat potentiam creatam, iuxta ipsius potentiæ leges. Quod explicari potest exemplo hominis, qui vt fugiat maiora damna, offert de suis bonis. quæ oblatio est admixta inuoluntario: non enim offeruntur bona, nisi quia non possunt alia ratione maiora damna vitari. Eadem ratione quia Deus non potest aliter seruare leges arbitrij creati, nisi illud complendo ad libertatem contrarietatis; ideo parat concursum indifferentem ad bonum & malum: & est suo more tam inuitus in concursu actuali ad peccatum, quam naua ad proijciendas merces, quando aliter non potest vitam tueri. Imò naua est minùs inuitus, quia actu absoluto proijcit merces: qui actus reddit actionem absolute voluntariam: Deus autem numquam concurrit ad peccatum actu absoluto, sed potiùs æquiuvalenter conditionato: nec enim expectat nostram actionem vt conditionem absolute præuisam, sed eodem actu conditionato concurrit. Fateor pœnas infligi à Deo magis voluntariè, quam concurritur ad peccatum. quia peccato præuiso absolute, decernit etiam absolute, & actu de se efficaci pœnas: at

I

num.

*s. Thom.
q. 1. art. 2.*

numquam habet talem actum in concursu ad peccatum: sed semper actum æquivalenter conditionatum, cum consilio & exhortatione ad oppositum. Nec propterea dico Deum aliquid à nobis pati, sicut patiuntur inuiti: hæc enim accipienda sunt seclusis imperfectionibus: sicut excluduntur à displicentia Dei de peccatis, à dolore, & alijs affectibus, quibus significamus perfectionem Dei sine imperfectione.

§. 102. Hinc oritur iniustitia in Deum, qui absolute eam patitur contra suam voluntatem: scienti & volenti non fit iniuria: quando vult sine inuoluntario admixto, orto ex parte inferentis iniuriam. Quod patet in solvente vsuras, qui quamuis eas reddit actu absoluto & efficaci de se; tamen eas reddit cum inuoluntario admixto, & ad vitanda damna, quæ non potest aliter vitare propter duritiam vsurarij, à quo cogitur. Idem patet in contractibus coactis & inuitis, vt qui pecuniam spondit prædoni ne ab illo occideretur. Est igitur necessaria voluntas non coacta ab inferente iniuriam. Ita Deus quasi cogitur legibus nostri arbitrij ad parandum concursum indifferentem ad bonum, & ad malum. Neque verò opus est coactione: satis enim est habere causam honestam, ad non vitandam occasionem, quando maius bonum non possumus alia ratione obtinere: vt patet in Martyribus. Quòd si hoc argumentum ex §. 90. aliquid probaret, probaret etiam non esse inobedientiam in Deum, nec ingratitude: quia Deus sciens & volens concurrir ad actum, qui est inobedientia & ingratitude: & vt scienti & volenti non fit iniuria, ita nec inobedientia, nec ingratitude.

SUBSECTIO III.

Utrum teneamur Deo satisfacere pro iniuria?

§. 103. **T**ertio tandem, probare quis poterit, non posse Deo iniustitiam inferri: quia si eam inferremus, teneremur ex iustitia illi euestigio satisfacere: sed non tenemur: ergo. Minor constat, quia non tenemur ad confessionem sacramentalem nisi certis temporibus: ad contritionem autem non tenemur cum primum cessauimus à peccato: alioquin noua peccata committeremus omissione contritionis. Maior probatur, quia lex iustitiæ obligat ad constituendam æqualitatem cum primum possumus: quia inæqualitas dum perseuerat, obligat semper ad actum quo tollatur. Quòd confirmatur, quia inter homines obligat restitutio & satisfactio, cum primum possumus.

§. 104. Censebit quis nullum ex iustitia teneri ad satisfaciendum Deo, quia ipse potest quàm facillimè se restituere in integrum statum extrinsecum: iustitia enim obligat, quando qui passus est damnum, non potest facillimè illud reparare. Si enim ego diripiui centum aureos Antonio, & ille potest eos recuperare; non teneor illos restituere, quia moraliter censentur esse in eius bonis.

§. 105. Contra: Ergo nullum peccatum est iniustitia in Deum: quòd ipsi negant. Probo consequentiam, quia tam facile est Deo retinere honorem ne auferatur, quàm ablatum reintegrare: ergo, vt compensatio non obligat ex iustitia, ita nec non auferre. Antecedens est clarum, quia potuit Deus facillimè efficere ne peccaretur, nec malè de

ipso Deo sentiretur. Consequentiam probo, quia facilitas in redintegrando amore excusat ab obligatione iustitiæ: ergo eadem facilitas in eodem retinendo excusat ab eadem obligatione. Quia tam censetur esse in bonis Dei retentio honoris, quàm redintegratio: item si homo excusatur ab obligatione restituendi nummos, quos dominus potest facillimè recuperare; quia qui eos non recuperat potens recuperare, indicat se eos nolle: ita excusabitur ab iniustitia qui eos accipit ab illo qui eos potest facillimè retinere; quia qui potest, & non retinet, indicat se eos nolle.

§. 106. Dicent, negandam esse primam consequentiam: quia Deus hic & nunc exigit actum bonum titulo dominij; qui actus erat in numero exercendus, neque poterat alius hic & nunc oriri: ob quod vsus illius auxilij iniustus fuit: vt verò satisfactio obliget, opus est vt malum permaneat cum difficultate patientis ad recuperationem. Contra: Ille numero actus potuit à Deo hic & nunc quàm facillimè esse, quia in aduersariorum sententia ille numero esse posset variatà cogitatione, quàm facillimè potuit variare: & quamuis mutata cogitatione mutatur necessariò voluntas, adhuc potuit Deus facillimè efficere, vt illa numero cogitatio, quæ congrua non fuit, esset congrua: vidit enim per scientiam mediam Petrum in alijs occasionibus extrinsecis lætitiæ aut tristiæ, aut, si temperatura corporis esset paululum mutata, eum conuersum iri cum iisdem numero auxilijs & cogitatione: quia illæ occasiones non sunt principium per se conuersionis: si enim Petrus animo esset pacatiore, consentiret Deo vocanti per hanc numero cogitationem: dissentiret autem propter passionem. Igitur Deus posset facillimè iisdem numero principijs per se conuersionis illam efficere: ergo peccatum illud non fuit contra iustitiam. Consequentia patet ex ratione aduersariorum. Hoc argumentum soluetur §. 111.

§. 107. Præterea ille numero actus, qui contra legem Dei fuit omissus, potest à Deo præcipi in compensatione omissionis: ergo tenebimur ex iustitia satisfacere. Consequentia patet, quia per vsus auxilij est iniustus, quando omittitur actus ad quem datur: omitteretur autem, si non cooperaremur. Antecedens probo: quia potuit Deus iterum parare eadem numero auxilia quæ prius, vt illis exerceremus actum eumdem numero, quem per illa potueramus prius exercere.

§. 108. Alij censent nos non teneri ex iniustitia ad compensationem honoris: quia Dei parum interest ea iniuria, neque amisit aliquid vtile. Contra: Ergo neque peccatum est iniuria in Deum: quia illius parum interest, neque amittit aliquid vtile. Hanc autem rationem examinaui & impugnaui à §. 83. contra P. Valquez.

§. 109. Vt respondeam argumento ex §. 103. præmitto, posse ex nostro peccato nullum relinquere damnum famæ & gloriæ extrinsecæ Dei: id est, nullam malam opinionem de Deo. Tunc non tenemur ex iniustitia satisfacere: vt dicam à §. 131. quia iniustitia non obligat ad satisfactionem, nisi ratione damni relictæ. Probatur Primò, ab exemplo restitutionis: potuit aliquis esse iniustus in bonis alterius, & non teneri ad restitutionem, quia nullum damnum datum fuit. Secundò, probatur ex iniuria in honorem: si enim aliquis alteri irrogauit iniuriam, peccauit contra iustitiam, at non

tene-

teneretur ex iustitia ad satisfactionem si nullus concepit opinionem malam de illius honore. Tertio, à priori, quia satisfactio est ad tollendam in honore inæqualitatem iniustam. Hinc patet ad argumentum ex §. 103. distincta Maiori: tenetur ad satisfaciendum, quando relinquitur damnum, concedo Maiorem; quando non relinquitur, nego Maiorem. Ad probationem respondeo, ad satisfaciendum in eo euentu non esse necessariam contritionem, aut confessionem Sacramentalem, sed sufficere ut alij deponant malam opinionem de Deo conceptam. Ut verò satisfiat pro peccato, ad illud depellendum, & obtinendam gratiam iustificantem, opus est contritione aut confessione Sacramentali, qua ratione definitum est in Concilio Trident. quæ per se non obligant immediatè post peccatum.

§. 110. Potest inquiri, cur actio sit contra iustitiam quando non relinquitur nocumentum? Respondeo, quia est vsus rei alienæ inuito domino: neque enim opus est ad iniustitiam ut sic, aliud damnum. Ut si ego inuito domino vtor equis per diem integrum, nullo relicto damno, pecco contra iustitiam, nec teneor ad restitutionem: peccaui quidem, quia vsus fui re aliena inuito domino; non teneor autem restituere, quia nullum damnum relictum est domino. Ita pecco contra iustitiam quando mentior contra honorem alterius; si tamen nullus sibi persuasit mendacium, iustitia non me obligat ad satisfaciendum. Ita si quis mentitur contra honorem Dei, peccaret contra iustitiam debitam Deo; at non teneretur satisfacere, si nullus sibi persuasisset mendacium. Eadem ratione posset aliquis dicere, aliqua peccata esse per se iniustitiam in Deum, quia sunt vsus rei alienæ inuito domino: & non teneri qui peccat ad satisfaciendum, quia Deo nullum damnum relinquitur.

§. 111. Si verò ex meo peccato mansit mala opinio de Deo, tunc teneor ex iustitia satisfacere cum primùm possum. Ex grat. Antonius dixit Deum esse iniustum aut crudelem; idque persuasit Francisco: Antonius ex iniustitia tenetur satisfacere Deo cum primùm potest, & dare operam ut Francisco dissuadeat blasphemiam, quam persuaserat. Probatur Primò, quia ex iniustitia tenemur reddere unicuique quod suum est, & quod contra rationem illi abstulimus: sed honor est Dei, & contra rationem illum abstulimus Deo inuito: ergo ex iniustitia tenemur illum reddere. Confirmatur ex humanis: quæ nos obligant ad restituendum honorem iniuste & contra voluntatem domini ablatum. Neque urget quod obiectum est §. 106. Deum facile posse suum reparare honorem: quia potest nolle illud genus reparationis: quia Deus vult, ut per eum reparetur honor, per quem fuit imminutus. hæc enim ratio spectat ad integritatem satisfactionis, iustique naturæ, ut subiiciatur ille qui intulit iniuriam, quod inter nos sæpè contingit.

§. 112. Alio ex capite solet optignari obligatio satisfaciendi: quia non possumus reddere Deo æquale. & quidem in honore adempto possumus æquale reddere: nam si tu mihi persuasisti Deum esse crudelem, si iterum mihi persuadeas illud vitium in Deum non cadere; reddidisti tantum honoris quantum blasphemiam abstulerat. Quo pacto extinguitur debitum hoc: iam enim inæqualitas

Per Hurtado de Mendoza de Incarn. pars I.

relicta ex iniuria aufertur: nec ratione inæqualitatis teneor iam ad aliud. Hinc enim non considerantur personæ, sed damna; ut etiam in humanis patet. Vtrum autem teneamur ex iustitia ad satisfaciendum pro offensa Dei, dicam à §. 131. ibi enim locum habet consideratio personarum offensæ & offendentis: item, vtrum possumus ad æqualitatem iustitiæ, iam ostendi disp. 10. non posse à pura creatura compensari iniuriam. Nunc autem inquito vtrum ex iustitia teneamur ad efficiendum quæ possumus? Nunc dico ratione damni dati nos teneri & posse illud auferre: quando verò non datur damnum, vtrum teneamur, dicam à §. 131.

*S. Thom.
q. 1. a. 2.*

SUBSECTIO IV.

Conclusio.

§. 113. **D**ico igitur, nos posse peccare contra iustitiam in Deum. Hæc doctrina est communissima apud Doctores, quos refert & sequitur P. Suarez disp. 4. sect. 5. & in Opusculis: quæ percrebuit apud neotericos. Ratio à priori, quia Deus est dominus creaturarum, quibus possumus uti illo inuito: ergo possumus esse iniusti in illum. Secundò, quia possumus per blasphemiam adimere Deo honorem extrinsecum: quod est materia iniustitiæ.

SECTIO VIII.

Vtrum omne peccatum sit iniustitia in Deum?

SUBSECTIO I.

Per accidens potest peccatum non esse iniustitia in Deum.

§. 114. **P**eccata habent aliquid per se, aliud verò per accidens. per se, quando rectè & ut sunt, cognoscuntur; per accidens verò, quando cognoscuntur aliter ac sunt. Hoc contingit dupliciter: Primùm, cum culpa; Secundò, absque culpa. Quando ita cognoscuntur culpate; non excusamur à malitia: sed agitur de illis peccatis sic commissis, per se quidem, & non per accidens. Ex grat. Antonius hominem sagittat illum cognoscens; Antonius est homicida, & agitur de homicidio per se: at verò si hominem ignorat culpate, eumque sagittat; est quidem homicida per se, & agitur de homicidio per se, & non per accidens: quando verò sagittatur homo ignotatus sine culpa; tunc non est homicidium moraliter: & per accidens agitur de illa actione, non ut de homicidio; quia illa ignorantia accidentaria est hominis neci: propterea per accidens extrahitur ab homicidio: actio autem illa externa per se spectat ad iniustitiam, quia cognita ut est, ad illam spectat. Item, ego retineo aliena bona, quæ probabiliter existimo esse mea: retentio per se est in materia iniustitiæ, per accidens autem excusatur. Iacob concumbens cum Lia antequam illam duceret uxorem, actionem exercuit de se incestuosam; quam tamen per accidens excusavit ignorantia.

§. 115. Demus igitur disputandi gratiâ, omne